össze a Homeros-féle szójárás rövid vázlatát, melyet leghelyesebb az eposzok olvasása előtt a tanulóval lenézetni s olvasás közben esetről-esetre ráutalni.

Igen helyes gondolat volt a szerzőtől az is, hogy az alaktan anyagát az egyes szabályok rövid és szabatos formulázása után könnyebb áttekintés végett mindenütt csinos táblázatokba foglalta, a mi a localis memoriát rendkívül elősegíti.

Valóságos mestermű e tankönyvben a mondattan. Az egészet 57 lapra szorította össze a szerző egyszerűen úgy, hogy mellőzve mindazt, a mit a tanuló a magyar és latin mondattanból régen tud, csupán a görög szófűzés különös sajátságaira szorítkozott. Röviden és világosan adja mindenütt a főszabályt, idéz rá szintén rövid s éppen ezért könnyen emlékezetben tartható példát, végre, a mennyire csak lehet, összeveti a latinnal s a két nyelv syntaxisát egymás segítségével igyekszik megvilágosítani. Az olvasónak különös figyelmébe ajánlom a föltételes mondatok (157. l.) és a ὥστε kötőszó (155. l.) tárgyalását, mint a rövidséggel párosuló világosság és szabatosság példáit.

Az egész könyv igen szépen s főleg a görög szöveg nagy és ritka betűkkel van nyomtatva. Sajtóhiba nagyon kevés fordul elő.

Mindezek után nincs egyéb hátra, mint hogy e munkát, mint eddig megjelent görög nyelvtanaink közt a leggyakorlatibbat, még egyszer a tanárok figyelmébe ajánljam.

NÉMETHY GÉZA.

Régi magyar költők tára. Kiadja a M. T. Akadémia. V. kötet: Radán Balázs. Dézsi András. Sztárai Mihály. Budapest, 1886. 414 l. Ára 2 frt. (Végül név- és tárgymutató az I—V. kötethez.)

E kitünő vállalatnak előttünk fekvő ötödik kötete három XVI. századi irónknak tartalmazza összes műveit, Szilády Áron kiadásában, a jeles kiadónak alapos, sokoldalú és fontos új eredményekben (főleg a protestantismus magyarországi történetét is fölvilágosító) gazdag jegyzeteivel. A következőkben röviden összefoglalom Szilády kutatásainak lényegesebb adatait, a magam részéről csak itt-ott egy kis megjegyzést csatolva az értékes anyaghoz.

Radán (nem Rada v. Rádai) Balázs 1550—53 volt debreczeni ref. pap; mint ilyen részt vett az 1552. decz. 1. tartott beregszászi zsinatban; 1553 után beregszászi pap volt, s itt erőszakos halál vetett véget életének, körülbelül 1556—57-ben. Csak egy énekét ismerjük: *Háborúságnak idején való könyörgés*, melyben az országos veszedelem idején való elhagyattatást ő is, mint akkorbeli hitsorsosai, a bűnök büntetésének tekinti s azok közt a bálványimádást, azaz a képek tiszteletét tartja legnagyobbnak.

Digitized by Google

Dézsi András valószínűen 1549 s 1550-ben iskolamester volt Debreczenben s ekkor ajánlotta «Világ kezdetitül lött dolgokról» szóló költeményét Radán Balázsnak. Más két művét Enyingi Török Jánosnak (Izsák áldozatjáról) és Kádas Györgynek (Moyses és Josue) ajánlja. Hét művét ismerjük: «Világ kezdetitül lött dolgokról», «Izsák áldozatjáról», «Makhabeusról», «Az Levitáról», «Moyses és Jozsue hadáról», «Az ifjú Tóbiásnak házasságáról», «Halott temetéskor való isteni dicséret». Moralizáló költő, de a tárgy és hang változatossága, a tárgyalás élénksége, fordulatai lekötik az olvasó figyelmét. Az ismeretes bibliai történetek nem csupán tudományos készültséggel, hanem életismerettel is vannak előadva. Ügyes elbeszélő, de alakítással ő sem bajlódik; korának egyik jobb verselője, ki nemcsak helyes szókötéssel, hanem népies magyarsággal is ír. Elbeszélésében mint intéseiben tud is, akar is rövid lenni, úgy, hogy lehetetlen tőle a mérsékletet s izlést megtagadni (282. l.). Ő is a hún-magyar rokonságot tartja, mint a vele egy időben élt Székely István, Gercseni Ambrus stb.; korának török-gyülöletében pedig teljes szívéből osztozik.

Legfontosabb az e kötetben kiadott három író közül az utolsó, Sztárai Mihály, a legtevékenyebb és legtehetségesebb reformátorok egyike, a legrégibb magyar drámaköltő. Zemplénmegyéből származott s ferenczrendi szerzetes volt Sárospatakon. Mint ilyen udvari papja volt Pálóczi Antal zempléni főispánnak, ki Mohácsnál, hová Sztárai is elkisérte volt, elesett. Sárospatakot Perényi Péter foglalta el, ki 1528-ban a reformácziót elfogadta s 1530-ban Patakon is keresztülvitte. Ekkor lett Sztárai (társával Kopácsi Istvánnal) protestáns. A kiürült ferenczrendi klastrom helyén 1531-ben egy triviális iskola felállításával a mai collegium alapját vetették meg. Kopácsi főgondját az iskolára fordította, Sztárai az igehirdetésnél maradt, s talán 1543-ig volt a pataki reformált gyülekezet predikátora. Ez időben feleségül vette egyik zemplénmegyei nemes család tagjának, Bánóczi Istvánnak özvegyét, kivel nem tudjuk meddig élt. De valószínű, hogy neje a negyvenes évek elején elhalt, és hogy Sztárai ez okból hagyta el Zemplént és ment Baranyába, melynek Laskó nevű (akkor) városában 1544—52 predikátor volt. Itt heves küzdelmekkel terjesztette a reformot, de egyszersmind oly sikerrel, hogy nehány év mulva már 120 reformált egyháznak volt superintendense. Sztárai 1551-ben Gyulán és Debreczenben járt, 1552-ben pedig, többé valamely ekklézsiához nem kötve, csak a baranyai egyházak szervezésével és igazgatásával foglalkozott; 1553—58. tolnai pap volt, mire 1560-ban újra Laskóra ment predikátornak, hol azonban alig maradt sokáig. Nem tudjuk, Sztárai miért hagyta el Tolnát; de nem valószinűtlen, hogy heveskedő, indulatos természete, főleg ellenfeleivel szemben, okozták eltávozását. Tolna lakosai felekezeti különbség nélkül bele-

Digitized by Google

unhattak már a folytonos versengésbe, Sztárai pedig még mindig a régi hévvel, tűzzel akarhatott rontani, építeni.

Laskón végezte be Sztárai, fenmaradt művei sorozatát tekintve, irodalmi munkásságát, de élete még akkor nem ért véget. Nem tudjuk, meddig élt és működött Laskón; de Szilády (319. l.) igen valószinűvé teszi, hogy 1565-ben már pápai pap volt, hol még 1574-ben is mint prédikátor működött. Reá vonatkozik tehát Melius 1565-iki kifakadása: «Valakik Istent s az Isten beszédét, szerzését, igéjét megútálják, elhagyják, rontják: Isten is azokat megútálja, elveti és megszégyeníti őket, mint a fél pápista Pápa és Vittenberga és Bártfa ostyás, oltáros, gyertyás, korcsmás majmait». Sztárai «megszégyeníttetése» kétségtelenül arra céloz, hogy ez Tolnát, Baranyát, alkotásait, superintendentiáját elhagyni kényteleníttetett. Nem egyedül heves, türelmetlen természete okozta e «megszégyeníttetését», hanem, mint Melius idézett szavaiból láthatni, a lutherizmushoz való hajlása is. E vélekedést megerősíti az a tény is, hogy 1570-ben a lutherizmushoz hű Sopron hívta meg Sztárait papjául és hogy ez 1574-ben újra oda ajánlkozott, — bár a választás egyik esetben sem esett ő reá. Sőt az is figyelemre méltó e szempontból, hogy Huszár Pál Sztárainak 1559-ben irt komédiáját lutheranus városok tanácsának ajánlotta, bár erre az is lehetett befolyással, hogy az ágostaiak akkor is pártolták a színművészetet, midőn a kálvinisták nálunk (1562 óta) már üldözni kezdték. Sztárai 1578-ban még élt, s igy a tevékeny ember élete Szilády érdekes fejtegetései alapján 18 évvel tovább terjedt, mint eddig hittük.*) Csaknem végig élte a XVI. századot, részt vett a nemzeti élet legnagyobb eseményeiben. Mohácsnál megmenekült s tudtunkra az ország három különböző vidékén fejtett ki a nemzeti irodalom s reformáczió szolgálatában oly tevékenységet, melynek (nehéz megmondani) vajon kezdeténél tanusított-e nagyobb bátorságot vagy folytatása közben szivósabb kitartást, avagy vége felé bámulandóbb lelkesedést. Alapos theologiai képzettsége, zene-művészetbeli jártassága, anyanyelvének teljes ismerete s azzal beszédben mint irásban egyenlően bánni tudása, — szerencsésen egyesült tulajdonai voltak mindig élénk, hevülni tudó s nem ritkán heveskedő természetének (322. l.).

Sztáraitól 16 zsoltár, 5 egyházi dal, 4 elbeszélő költemény («Szent Illyés és Akhab király», «Holofernes és Judit», «Historia de vita b. Athanasii» és «Cranmerus Tamás története») és két comoedia («De matrimonio sacerdotum» töredék, és «Comoedia lepidissima de sacerdotio») maradtak reánk. «Az új predikátorok fölszenteltetésének rendje és czeremóniája», melyet legközelebb Doleschall S. E. fedezett föl a

*) Ez értelemben javítandó ki a 73. lapon az 1560. évszám 1578-ra.

Digitized by Google

magyarországi evang. egyháznak egyetemes levéltárában, nem származhatik Sztáraitól, már csak azért sem, mivel az ebben és az «Igaz papságnak tükörében» előforduló sz. irásbeli helyek fordításának szövege különböző (307. l.). Sztárai munkái közöl irodalomtörténeti szempontból legfontosabbak drámái, melyek Szilády nak alkalmat szolgáltatnak arra, hogy dráma-irodalmunk keletkezéséről s fejlődéséről elmondja nézeteit, még pedig oly gazdag, részben egészen új vagy eddig föl nem használt anyag alapján, mely fejtegetéseit igen tanúságosakká és fontosakká teszi. Csak a főbb eszméket emelem ki.

Szilády is hozzájárúl szakférfiaink azon általános véleményéhez, hogy újkori drámánk és szinészetünk nem a myszterium-drámából veszi eredetét. Karácsonyi és vizkereszti játékokról, melyek egyházainkban divatoztak volna, nincs tudomásunk; a passio és a feltámadás képezte ugyan tárgyát mind a templomokban s körmenetekben, mind pedig az iskolákban előadott játékoknak; sőt a passiónak eléneklésére is nágy gond fordíttatott, — de a mi e.téren talán kifejlődött s megvolt is, a reformált egyház, mely a színi előadások ellen már Sztárai életében szigorúan kikelt, annak fentartásához és fejlesztéséhez igen csekély részben járult. A magyar színköltészet csiráit másutt kell keresnünk.

A magyar nemzet hadi nép volt, az ilyennél békében is harczi játék, kopjatörés, dárdavetés, ökleletek szolgáltak mulatságúl. Ezekhez legfeljebb még a zene és táncz csatlakozott s a zene közvetítésével a vitézi ének és a szerelmi dal. A bajvívások s harczjátékok európai szertartások s szabályok szerint honosúltak meg s fejlődtek, s ez úton váltunk egyre hajlandóbbakká az idegen szokások és kedvtelések elfogadására. Ez idegen vásári művészek, szemfényvesztők s itt rekedt jött-mentek előadásai nem tudjuk miféle hasonló hazai szokással, mulatsággal s játékkal vegyültek; de tény, hogy volt nálunk is igricz, hegedüs, rezes, sípos, és tény, hogy főleg a síposok alatt rendesen histriók értettek, kik nálunk is ép oly egyházi megvetés tárgyai voltak, mint egyébütt. E síposok is adhattak elő tréfás párbeszédeket, mint az másutt is divatozott; átöltözés és álarcz nálunk is szokásban volt és alig képzelhető, hogy ez a «majmoskodás» szó nélkül ment volna végbe. Ezek körül kell keresnünk a magyar komédia első csiráit, «mert a magyar komolyság nem a sekrestyékben öltöztette föl nevettető alakjait» (329. l.), csakhogy a «nevettető alakokat» másutt sem volt szokás a sekrestyékben felöltöztetni, mert a félig komikai ördög szerepe is azon vallásos meggyőződésen alapult, hogy a megváltás műve után a pokol elveszítette nemcsak félelmetességét, hanem még komolyságát is. Ez alakoskodások, tréfák és játékok, melyeket az egyház gyűlölt és üldözött, leginkább farsang idejére estek, midőn például a férfiak női, a nők férfi ruhába öltözködtek. E farsangi

Digitized by Google

alakoskodások a XVI. században is divatoztak, és e bohóságokban a magyar udvar is gyönyörködött.

E jelmezkedés, táncz és ének mellett voltak bizonyára a beszélő komédiához közelebb járó mulatságok is, mert «nemzetünknek nagyon is expansiv természete nem érhette be a néma ábrázolással» (331. l.) Azután említi Szilády az ily előadásokra vonatkozó adatokat egészen Forgács Ádám farsangos lakodalmáig, 1680, «hogy legalább is 200 évre terjedő időben lássuk magunk előtt azon nyomokat, melyek a magyar komédia fejlődési korszakát jelölik. A királyi udvartól kezdve, az arisztokraczián át le a köznép életéig, mindenütt egyformán mutatkoznak ezek s bizonyítják, hogy Pelbárt trufái, larvatiói, II. Lajos udvarának corisatiói, Bethlen Gáborénak perorátiós táncza és balletje, Geleji fársángos comédiai játékaival s az országbiró udvarbeli magyar parasztlakodalommal együtt, a hazai lakosok német polgársága által szintén a farsangi napokban rendezett színi előadásokkal egyidejüleg hatottak arra, hogy a komoly harczok s vidám harczi játékok küzdelmei mellett szelidebb élvezetekhez is szokjék a nemzet.» (333. l.). De Sztárai nem e hatások alatt írta drámáit.

Sztárai theologiai tanulmányain kívül nemcsak a zeneművészetbeli jártasságot hozta Paduából, a hol tanult, hanem a színművészet ismerését és becsülését is. Az a körülmény, hogy mindkét darabjában névszerint is ugyanazon népies alakok szerepelnek, egyenesen a páduaiak kedvelt színészére s komédia írójára, Ruzzantera, emlékeztet, ki a köznép egyes alakjait állandó személyekül használta komédiáiban (334. l.), a mi különben a németeknél is igen gyakori volt. Más oldalról Németországban, mely, épen a reformáczió révén, ezen időben a legnagyobb befolyással volt reánk, a színművészet rögtön megragadta az egyházi reform nagy problémáját, mit főleg svájczi írók drámái bizonyítanak. És a protestantizmus vezérférfiai kedvezően nyilatkoztak a színi előadásokról; 1550—59-ig, midőn Sztárai a maga darabjait írta, külföldről semmi oly protestáns nézet nem terjedhetett el hazánkban, mely a színműirást elitélte volna, nálunk pedig csak 1562-ben nyilatkozott először a debreczeni ref. hitvallás a látványosságok ellen.

Ez adatokat összefoglalva, kimondja Szilády (338. l.), «hogy a középkorban nálunk is a farsang volt a komédia-játszás ideje, hogy a XV. században nálunk is általános divatja volt a nép között épen úgy, mint a főrangúaknál s a királyi udvarban. Továbbá, hogy valamint külföldön, úgy nálunk sem idézett elő a reformáczió e téren szünetelést; hanem mint ott, úgy szolgálta a komédia nálunk is az új viszonyokat, új alakokkal gazdagodott s igyekezett korszerűvé lenni.»

Sztárai darabjairól, melyeket helyesen mér a maguk kora mértékével, azt tartja Szilády, hogy előadattak, — meggyőződésem szerint

Digitized by Google

azonban csak mint iskolai drámák, tanulók által. Hogy hatásuk volt, bizonyítja egyebek közt a Jakab Elek által fölfedezett s közzétett (Koszorú 1879, II., 343. l., kár, hogy Szilády is föl nem vette) «Disputatio Debrecinensis, comoedia válaszutina illustrata», mely az «Igaz tükörnek» félreismerhetetlen unitárius travestálása.

Szilády alapos és óvatos író. Innen van, hogy összegyűjtött anyaga mindig igen értékes és hogy ez anyagra alapított fejtegetései nagyon tanulságosak, de sokszor nem elég világosak, főleg nem elég határozottak. Legrégibb drámaköltészetünkre vonatkozó gazdag adataiból, nézetem szerint, pontosabb következtetést is vonhatni. Nyugati Európában a komoly dráma a mysteriumból, a víg színmű a népeknek jó részben még a pogány korból származó nemzeti szokásaiból s játékaiból fejlődött; hiszen hogy ez utóbbiak farsang idejére estek, szintén régi pogány viszonyokban leli magyarázatát. Ez nálunk nem történt. Hazánkban a dráma maga és a drámának kifejlését előkészítő csirák mind idegen származásúak, első drámáink is idegen, leginkább német minták utánzásai. Ez nem feltünő, annyira nem, hogy az ellenkezőjét kellene feltünőnek tekintenünk. Hiszen Szilády is hangsulyozza 328. l., hogy «egyfelől a vendégnépek és vitézek befogadása, más részről külföldi hadjárataink az Anjou-korban és Mátyás alatt, valamint ezen fejedelmeinknek idegenek s külföldi szokások be- és elfogadására kész udvaraik egyre jobban terjesztették nemzetünkben a nyugati szellemet s megbarátkoztatták az előtte ismeretlen szokásokkal.» Sztárai drámái iskola-drámák, melyek voltaképen nem a színköltészet, hanem a prot. egyház történelmébe tartoznak, közelebb is állnak pl. a Hans Sachs és Hutten vitatkozó dialogusaihoz, mint az igazi színdarabhoz. Tény, bár mennyire helyezkedjünk is a kor színvonalára, hogy a kitünő férfiúnak a dráma lényegéről s követelményeiről sejtelme sem volt, — miben elég sok a kollegája, főleg a XVI. századi német drámaírók közt. És ez elvi álláspontón maradt a magyar dráma egészen a XVIII. század közepéig, — ha az egyes későbbi színműírók részben kiválóbb költői vagy ügyesebb színi tehetségek is, mint Sztárai.

Még egy szót e kötet előszaváról, melyen feltünően keserű hangulat vonúl végig. Először is visszautasítja Szilády azoknak felfogását, kik a «Régi M. Költők Tára» egyes köteteiben összefoglalt írókat költői vagy felekezeti álláspontjuknál fogva egymás mellé jutottaknak hiszik s ez írók összehasonlításából korrajzot gondolnak kovácsolhatni, holott az egyes kötetek íróit csak az időrendi sor teszi egymás szomszédjaivá. Nem tudom, hogy Sz. ki ellen polemizál itt, de megvallom, nem hittem volna, hogy még olyan bárgyú észjárás is lehetséges, mint a milyet Sz. itt helyre igazít. Azután polemizál azok ellen, kik csak az előszót, de nem magát a kötetet olvassák. No, ezeknek száma elég

Digitized by Google

impozáns, de nem hiszem, hogy Sz. őket megtérítse. Harmadszor vádolja a közönséget, hogy régiségeink olvasását s tanulmányozását nem kedvelte meg. E vád bizonyára nem méltányos, mert hisz ez még sehol Európában nem sikerült. E régiségek olvasása oly sokféle elöismeretet és készültséget követel, a milyet a nagy közönségtől sehol a világon nem kivánhatni, — de tudtommal nem is kivánják sehol. Negyedszer roszszalja, hogy a nyelv- és irodalomtörténet művelése nálunk nem halad együtt tartva; az irodalomtörténet munkása nem foglalkozik a régi irodalommal, melyet mindenestől a nyelvtudósnak enged át, ki viszont az újabb irodalommal nem törődik. Ez sok tekintetben indokolt panasz, csakhogy a baj nem voltaképen abban van, hogy megosztják a munkát maguk közt, hanem inkább abban, hogy mindegyik rosszúl oldja meg a saját feladatát. Főleg áll ez az irodalomtörténet művelőiről, kik ellen Sz. ötödik vádja fordúl. Ezek, azt mondja, szabadabb téren mozognak, mint a nyelvtudósok (kiknek egy tetemes része «terminológiából fon kalitkát maga körűl, melynek keresztűl fektetett rúdjain bámulatos gyakorlatokat végez»), — «de mozgásuk szabadságát nagyon korlátozza. chablonszerűvé teszi a kritikának korán felöltözött nehéz fegyverzete. A tanulmány tárgyává tett kor vagy egyes író művének méltatása nagyjából, felületesen történik. A kérdés rendesen nem az látszik lenni: mi található a kéz alá vett műben vagy korban, mi fejthető ki belőle, minek miben rejlik természetes oka, hol emelkednek a fejlődés fokai stb.? — hanem egyedül csak az, hogy a ma helyeseknek tartott elméletek diribdarabjaiból mit hol lehet csalhatatlanságot követelő ítéletképen kimondva alkalmazni.» (VIII. l.). Bizony, irodalomtörténetírásunk állapota nagyon siralmas. A főbaj azonban talán pontosabban másképen volna kifejezhető: először u. n. irodalomtörténészeinknek nincs semmi philologiai műveltségök s képzettségük; másodszor túlteng mindenfelé a fecsegő, üres æsthetizálás, mely azonban az æsthetika legprimitivebb elemeivel sincsen tisztában, és a lapos életrajzírás, mely Toldy biographiai adatait úgynevezett psychologiai lével föleresztí; és harmadszor ijesztő az általános irodalomtörténeti tudatlanság, mely valóban hihetetlen gyümölcsöket képes érlelni. Irodalomtörténetírásunk ez állapota, melyet külön e czélnak szolgáló folyóirat föntart és még fejleszt, jó részben a kritikának is bűne, mely e tudományszak termékeit sohasem vette komolyan és fölburjánozni, sőt tekintélyre vergődni engedte az üres fecsegőket és nagyszavú ignoránsokat. Végül Sz. még azt látszik kivánni, hogy középiskoláinkban több időt szenteljünk irodalmunk történetének. Azt hiszem, nem ez a dolog lényege, hanem az, hogy irodalmunk történetének tanárai jó részben épen azok, kik irodalomtörténeti monográphiáinkat írják s kiket az elébb jellemeztünk. Ezeknek adhatunk tárgyunk számára heti 24 órát, — az eredmény akkor is siralmas és, az igazat megvallva, inkább

Digitized by Google

káros, mint hasznos lesz. De ez a tanárképzésre is tartozik, melyet e helyen nem tárgyalhatok; elég legyen hangsulyoznom, hogy e téren is ép a magyar irodalom története az, mely legtöbb indokolt panaszra szolgáltat okot.

Ismételve ajánlom e kitünő vállalatnak ez értékes ötödik kötetét is olvasóinknak, főleg a magyar irodalomtörténet tanárainak figyelmébe.

1886. szept. 30. HEINRICH GUSZTÁV.

Görög költők. Szemelvények magyar fordításban. Az írókat s műveiket ismertető bevezetésekkel írta (fordította?) *dr. Radó Antal.* Budapest, 1886. Athenaeum. 292 l. Ára 1 frt 80 kr.

A ‚Latin költők' után a ‚Görög költők' is csakhamar napvilágot láttak Dr. Radó Antal fordításában. Amazt ismertetvén e folyóiratban, ennek az ismertetését is tisztemnek kell tekintenem.

Az írókat és műveiket ismertető bevezetések a czímlapon is ki vannak emelve, sőt úgy látszik, oly nagy befolyással voltak az egész könyv qualificatiójára, hogy a *fordítót* e könyvre nézve is *írónak* keresztelték el. Lássuk tehát először e bevezetéseket. Nem mondhatok egyebet mint a mit a Latin költők bevezetéseiről mondtam; ezek is részint lexiconi vázlatok, részint fogyatékosak szakszerűség dolgában. A görög költői irodalom átnézete 48 sorra terjed, mely nem lehet más, mint száraz nomenclatura, mikor 26 írót felsorol! Kinek való az ilyen átnézet? Radó maga előszava elején azt mondja, hogy anthologiája tervének megállapításánál abból indult ki, hogy azt leginkább a tanuló ifjúság fogja használni; de már a VII. lapon bevallja, hogy könyvét a művelt nagy közönség kezében szeretné látni. Vajjon melyik fog jobban okulni az ilyen *átnézetből*? Annak a mintaszerű görög irodalomnak természetes fejlődése sehol egy szóval sincs jellemezve, mert később csak az egyes írókról és műveikről van szó. Pedig ugyancsak az Athenaeum kiadásában magyarúl is megjelent már egy pár éve a *Jebb*-féle *Görög irodalom története*, melyből legalább a műfajok fejlődésére vonatkozó eredményeket méltathatta volna figyelmére Radó. De ő csak *anthologiát* írt, felelheti, csak az *írókat* és *műveiket* ismerteti, nem a görög irodalom történetét.

Jól van, lássuk tehát ezeket az ismertetéseket, de ha nagy közönség vagyunk, melynek kezében Radó e könyvet látni szeretné, akkor mondjunk le arról, hogy a görög neveket és szavakat helyesírásuk után ítélve meg tudjuk külömböztetni a latinoktól, mert a latin és görög nevek helyesírásában Radó nem ismer más elvet, mint a *véletlenségét*. Mert ha a szorosan vett helyesírásra nem ügyelve legalább az *usust* követné, akkor nem szólanék. De aki egymás mellet (egy sorban is) ír *Kallinos*-t és *Tyrtaeus*-t, *Here*-t és *Phoebos*-t, megint *Callinos*-t és *Tyrtaeos*-t, *Aeacos*-t, *Aeiá*-t és *Eurykleiát*, *Kalkhas*-t és *Achilles*-t stb. stb., az azt mutatja, hogy

Digitized by Google